

*Een onderzoek naar het mediagebruik in gezinnen met kinderen van 1 tot en met 8 jaar.*

**VOLLEDIG ONDERZOEKSVERSLAG IENE MIENE MEDIA WORDT BINNENKORT BESCHIKBAAR GESTELD OP [WWW.MEDIAWIJZER.NET](http://WWW.MEDIAWIJZER.NET)**

In maart 2015 heeft Right Marktonderzoek in opdracht van Mediawijzer.net en het Nederlands Jeugdinstituut een online enquête afgenomen bij 1.029 ouders met kinderen jonger dan 10 jaar. Ouders hielden bij het beantwoorden van de vragen een kind in gedachten dat ergens tussen de 1 en 3, 4 en 6, of 7 en 8 jaar oud was. De helft van deze kinderen was een meisje, de andere helft een jongen. Ongeveer twee derde van de respondenten was moeder, een derde was vader. Het hoogst genoten opleidingsniveau van de ouders varieerde van alleen basisschool tot universitair niveau. Circa 9% van de ouders gaf aan niet de Nederlandse nationaliteit te bezitten en circa 15% gaf aan dat hun ouders een andere nationaliteit dan de Nederlandse hadden. Daarbij ging het om allerlei verschillende nationaliteiten. Verder was een deel van de ouders (16%) alleenstaand, terwijl in de resterende twee-ouder gezinnen ongeveer 5% van de kinderen opgevoed werd door een ouder en een stiefouder.

De ouders rapporteerden over verschillende aspecten van media in huis in relatie tot hun kind:

- het aantal media-apparaten dat er in huis aanwezig is;
- of er media in de kinderkamer aanwezig zijn;
- hoe lang kinderen media per dag gebruiken;
- welke voor- en nadelen van media er zijn voor de ontwikkeling van jonge kinderen;
- in hoeverre de mediaopvoeding van de kinderen problematisch is.

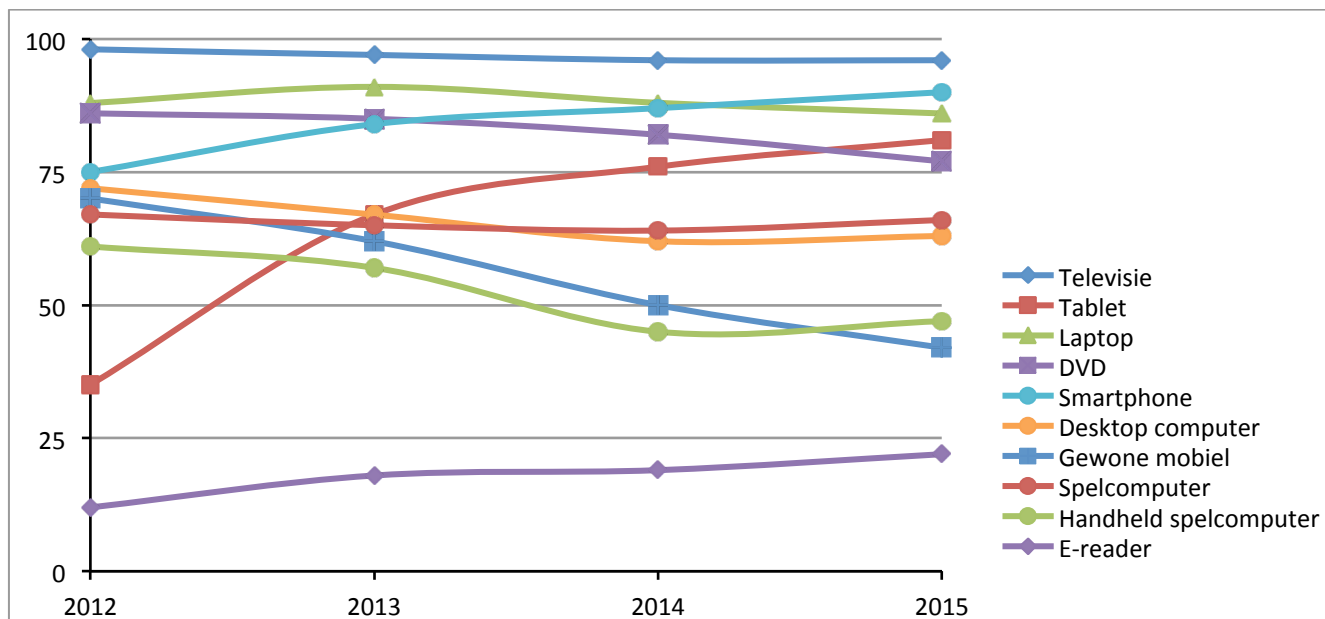
Voor zover mogelijk vergelijken we in dit rapport de resultaten van dit jaar met uitkomsten van Iene Miene Media onderzoeken uit voorgaande jaren, om na te gaan welke trends zich sinds 2012 voordoen rond jonge kinderen en media.

### **Belangrijkste conclusies**

- Huishoudens met jonge kinderen raken nog steeds verder gemedialiseerd, vooral de nieuwste digitale smart-media vinden meer en meer hun weg naar gezinnen met jonge kinderen.
- Geleidelijk aan zien we ook een trend dat in de kinderkamer van jonge kinderen meer en meer media te vinden zijn. De toename is heel gering, maar lijkt over de jaren heen wel systematisch.
- Jonge kinderen gaan gaandeweg ook steeds meer media gebruiken. Oudere traditionele media als televisie krijgen iets minder aandacht, terwijl er langzaam aan steeds meer tijd besteed wordt aan smart-media. Aan lezen besteden kinderen relatief weinig aandacht; ongeveer een half uurtje per dag. Over de jaren heen is dit wel redelijk stabiel.
- Ouders van jonge kinderen zijn overwegend positief over media voor de ontwikkeling van kinderen.
- Tegelijk zien veel ouders ook in dat kinderen zonder media hun tijd zouden moeten kunnen doorbrengen. Dit komt wat vaker voor bij ouders met kinderen ouder dan 4 jaar.
- Ouders vinden dat ze de mediaopvoeding redelijk goed kunnen uitvoeren. Wel neemt de last van het begeleiden van het mediagebruik licht toe als kinderen van peuters in kleuters veranderen. De begeleiding wordt daarentegen weer makkelijker naarmate de kinderen zich ontwikkelen tot schoolkinderen.

## Media thuis

Voor diverse apparaten die regelmatig door de gezinsleden gebruikt worden, hebben de ouders aangegeven of deze in huis aanwezig zijn.



Figuur 1. Percentages huishoudens in bezit van verschillende apparaten sinds 2012.

- Het televisiebezit is de afgelopen jaren constant, maar de afname van de gewone televisie lijkt nu wel in te zetten (81% bezit nu nog zo'n televisie, terwijl daarnaast 41% van de gezinnen nu minstens een smart-televisie heeft).
- Tablets hebben in de begin jaren een snelle opmars laten zien. Het bezit stijgt nog steeds, maar de groei is nu minder intensief.
- De aanwezigheid van de smartphone neemt ook verder gestaag toe, terwijl de gewone mobiel langzaam aan verder verdwijnt.
- Er was een afname van spelcomputers (consoles en handhelds) in de afgelopen jaren, maar die afname lijkt niet verder door te zetten.
- De aanwezigheid van laptop en desktop computers is langzaam aan steeds minder, hoewel die afname niet heel erg snel gaat.
- De e-reader is nog steeds weinig aanwezig in gezinnen met jonge kinderen, maar het bezit ervan neemt wel constant licht toe.

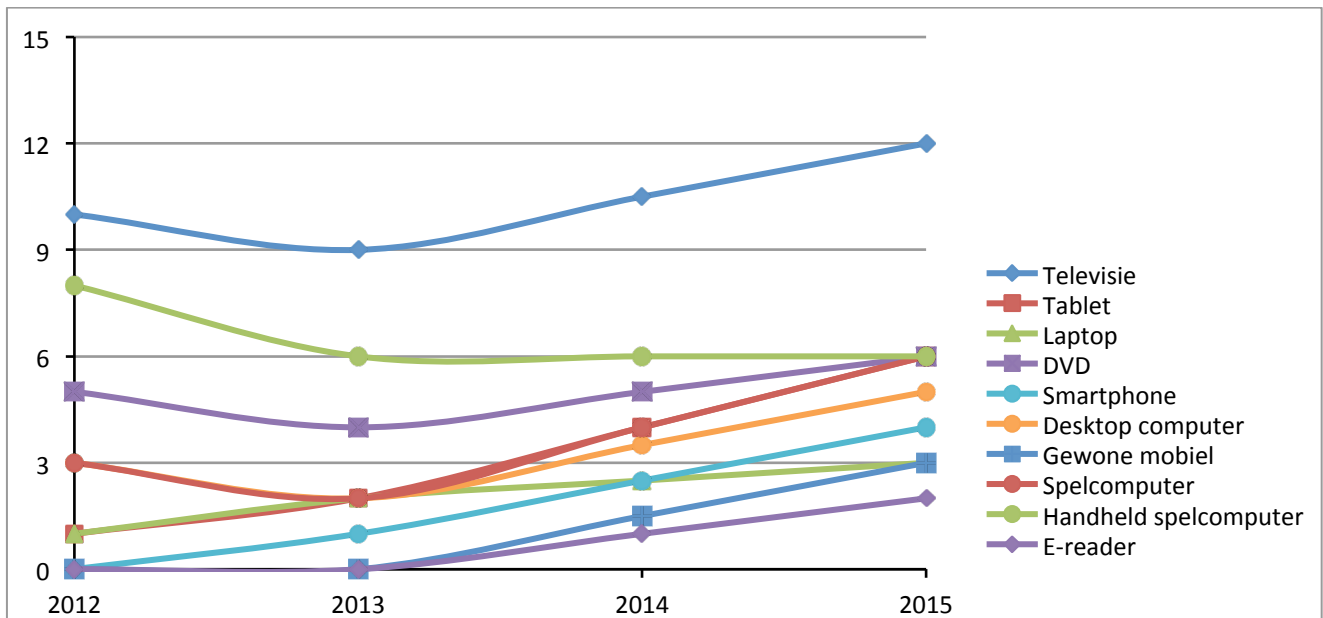
## Media in de kinderslaapkamer

Ouders hebben ook aangegeven in hoeverre de apparaten in huis hun weg hebben gevonden naar de slaapkamer van de kinderen. Daarnaast rapporteerden de ouders ook over de aanwezigheid van printmedia en over specifieke kinder-apparaten.

- Boekjes zijn er in ruime mate voor de kinderen in hun kamer. Van 2012 tot 2013 leek er ook een terugval van het aantal boekjes (van ca. 86% naar ca. 68%), maar in 2015 rapporteerden de ouders weer dat 87% van de kinderen minstens een boekje heeft. Daarnaast heeft drie kwart van de kinderen ook stripboekjes als Bobo op de kamer en heeft zelfs 37% andere tijdschriften of kranten, wanneer deze printmedia in huis zijn.
- Speciale kinder-apparaten als de Vtech kindertablet of kindertablets (Kurio, Storio) zijn in 3% van alle kinderkamers te vinden. Wanneer ingezoomd wordt op de gezinnen waar deze apparaten in huis zijn (15%), zien we dat dan ongeveer 1 op de 4 jonge kinderen de kindertablet of kindertablet in zijn of haar kamer kan gebruiken.
- Tussen 2012 en 2013 was er een afname van traditionele oudere apparaten (televisie, dvd, desktop, game consoles) in kinderslaapkamers, t.o.v. een toename van meer moderne, interactieve media

(laptop, smartphone, tablet). Die afname lijkt echter niet door te zetten. Integendeel, bijna alle media lijken nu weer wat meer aanwezig in de kinderkamer; het gaat om kleine verschillen in lage percentages, maar tussen 2013 en 2015 is er wel degelijk een duidelijke trend voor bijna alle apparaten.

- Voorleesboekjes en stripboekjes zijn significant vaker te vinden op de kamers van oudere kinderen dan van jongere kinderen. Er zijn geen heel duidelijke verschillen in het bezit van beeldschermmedia op de eigen kamer tussen kinderen van verschillende leeftijden. Omdat dit in voorgaande jaren wel het geval was, lijkt het er op dat de toename van beeldschermen vooral bij jongere kinderen plaats vindt.

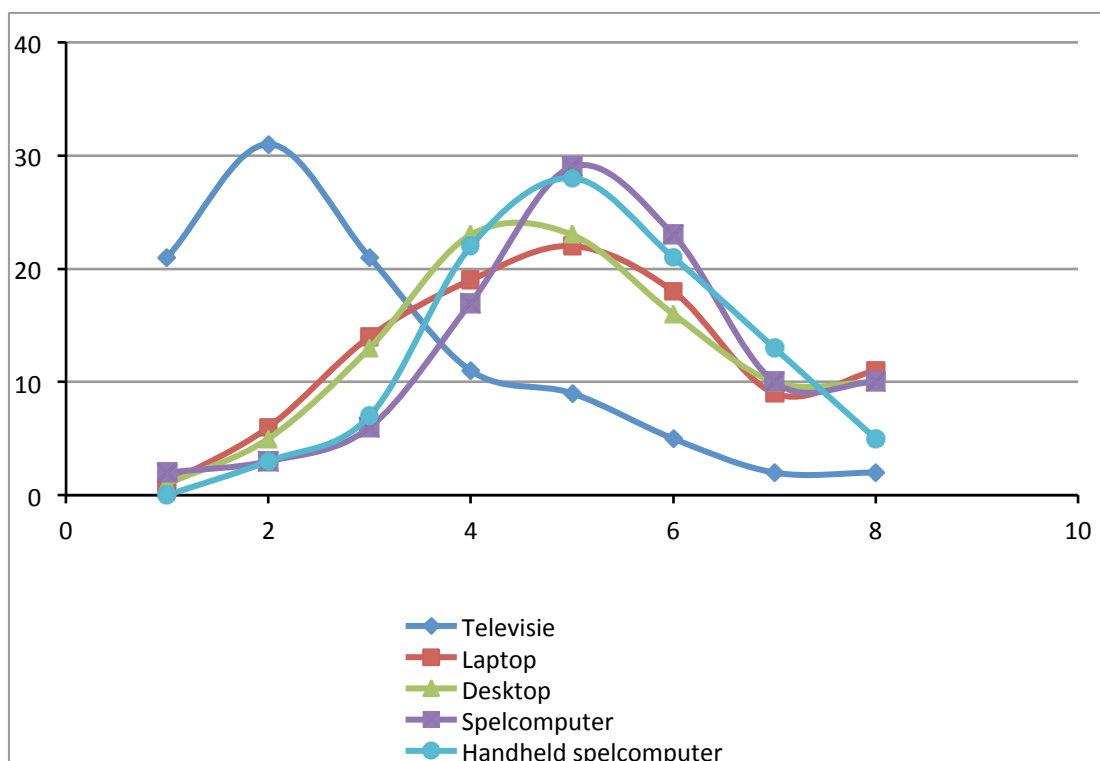


Figuur 2. Percentages huishoudens waar kinderen verschillende apparaten op de slaapkamer hebben sinds 2012; NB: cijfers voor 2014 zijn schattingen, omdat die toen niet gemeten zijn.

### Gebruik van media door kinderen

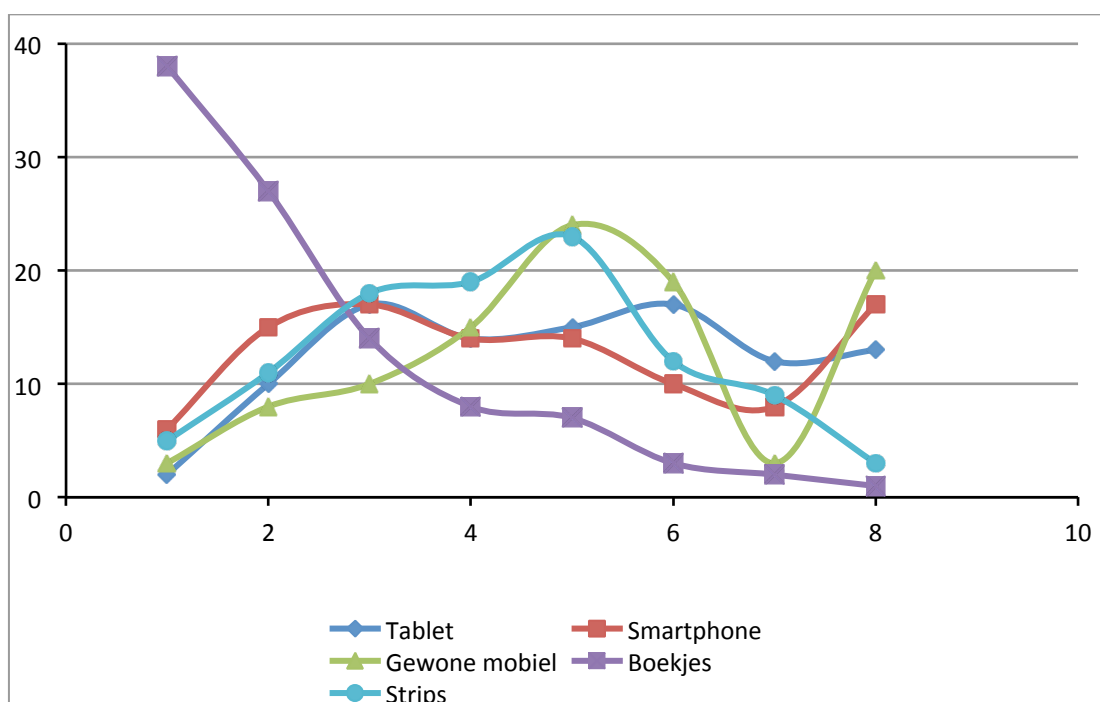
Ouders gaven aan wanneer hun kinderen voor het eerst verschillende media gebruikten. Uit die antwoorden blijkt dat kinderen niet alle apparaten tegelijk voor het eerst gaan gebruiken. Jonge kinderen moeten daar aan toe zijn, of hun ouders moeten van mening zijn dat hun kind een bepaald medium ook kan gebruiken.

- Televisie is het beeldscherm medium waar kinderen het vroegst mee in aanraking komen. De meeste kinderen gebruiken de televisie al vanaf hun 1<sup>ste</sup> jaar. Dit komt redelijk overeen met gegevens uit 2012.
- De laptop en computer treedt meer geleidelijk het bestaan van jonge kinderen binnen; rond het 3<sup>de</sup>, 4<sup>de</sup> jaar vinden we de grootste groep van nieuwe gebruikers. Ten opzichte van 2012 lijken kinderen tegenwoordig wat later met deze apparaten te beginnen; toen lag de gemiddelde startleeftijd op ruim 3 jaar.
- De spelcomputer apparaten worden nog iets later door kinderen gebruikt, zo rond hun 4<sup>e</sup> of 5<sup>e</sup> jaar gaan de meeste kinderen deze apparaten pas gebruiken. Ook dit lijkt iets opgeschoven te zijn t.o.v. 2012 toen de gemiddelde leeftijd voor spelletjes 3,6 jaar was.



Figuur 3. Percentages kinderen dat een bepaald apparaat voor het eerst gebruikt per leeftijd.

Andere media die kinderen voor het eerst gebruiken vertonen een iets ander patroon met de leeftijd van de kinderen.



Figuur 4. Percentages kinderen dat een bepaald apparaat voor het eerst gebruikt per leeftijd.

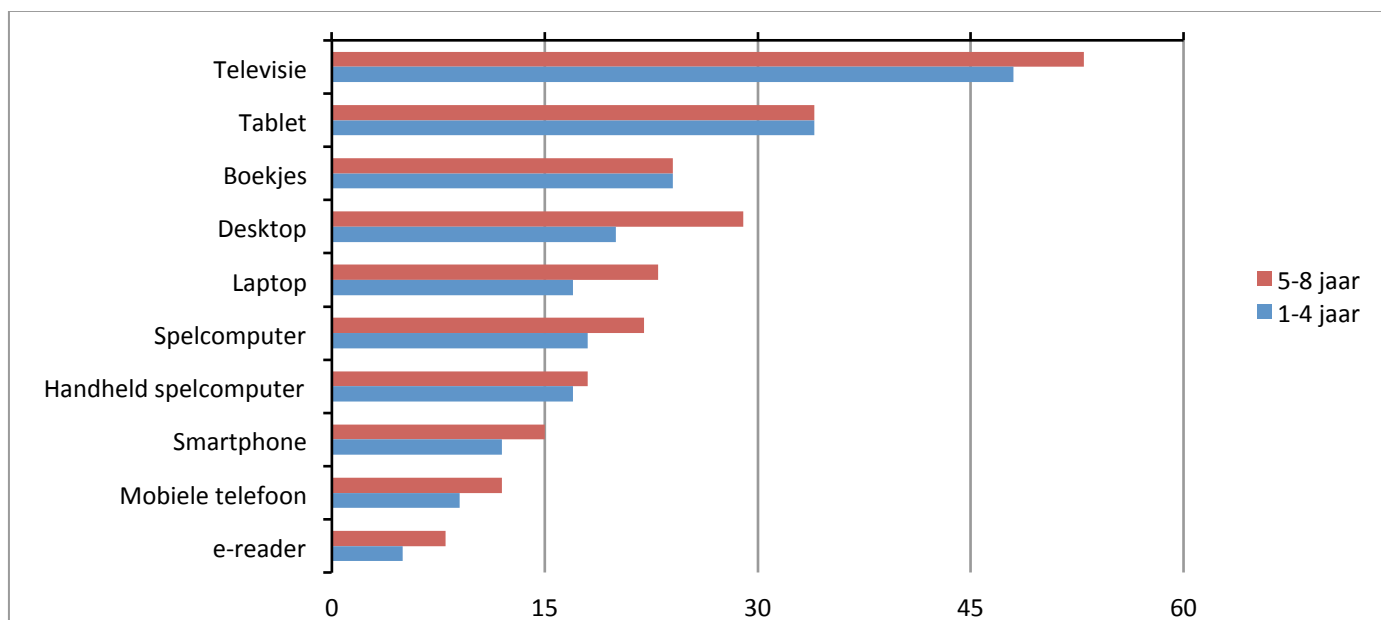
- Boekjes zijn de allereerste media die kinderen in grote getalen gebruiken. Ruim een derde van de 0-jarigen heeft al ervaring met het luisteren of bekijken van boekjes. Nog eens een kwart heeft die ervaring in het 1<sup>e</sup> levensjaar. Ten opzichte van voorgaande jaren is daar geen verandering opgetreden.
- Voor strips ligt de acceptatie duidelijk later, zo rond het 4e levensjaar. Veel stripboekjes zijn ook niet bedoeld voor de allerjongste kinderen.

- Tablets worden net als smartphones voor het eerst gebruikt door kinderen van allerlei leeftijden, maar een relatief grote groep maakt in het 3<sup>e</sup> levensjaar al wel kennis met de tablet. Ook rond het 6<sup>e</sup> levensjaar is er relatief grotere groep gebruikers.
- De smartphone vindt eveneens op jonge leeftijd zijn weg naar een redelijk grote groep kinderen. De grootste toename van gebruikers van de smartphone vindt plaats bij de 2-jarigen, hoewel de eerste kennismaking voor andere kinderen op verschillende latere momenten kan plaatsvinden.
- Opmerkelijk is de grote groep 7-jarigen die voor het eerst mobieltjes en smartphones gebruikt. Kennelijk is er dus ook een latere groep kinderen die wellicht dan pas voor het eerst in aanraking komt met deze media, mogelijk als eigen telefoons.

### Gemiddelde tijd besteed aan verschillende media

Ouders rapporteerden voor de media-apparaten die in huis zijn hoe lang hun kinderen daar op en doorsnee dag tijd mee doorbrengen. De schattingen van de ouders zijn hieronder weergegeven.

- Nog steeds is de televisie het meest gebruikte medium. Kinderen besteedden er volgens hun ouders in 2015 gemiddeld zo'n 50 minuten per dag aan.
- Qua tijdbesteding staat de tablet nu op de tweede plaats met ruim een half uur per dag.
- Op de derde plaats in tijdbesteding vinden we (voorlees)boekjes. Net als aan de tablet besteden kinderen hier gemiddeld ruim een half uur per dag aan. Zowel jongere als oudere kinderen doen dat.
- Computeren op een vaste computer of laptop neemt tussen de 18 en bijna 30 minuten in, afhankelijk van de leeftijd van het kind.
- De spelcomputer gebruiken kinderen wat korter, hooguit 20 minuten per dag, afhankelijk van het apparaat en de leeftijd van de kinderen.
- Aan de smartphone of gewone mobiel en de e-reader besteden kinderen per dag de minste tijd; rond de 10 minuten per dag.
- Met uitzondering van boekjes en tablets besteden oudere kinderen gemiddeld meer tijd aan media dan jongere kinderen. Deze verschillen zijn het grootst voor de computer, spelcomputers en de televisie.

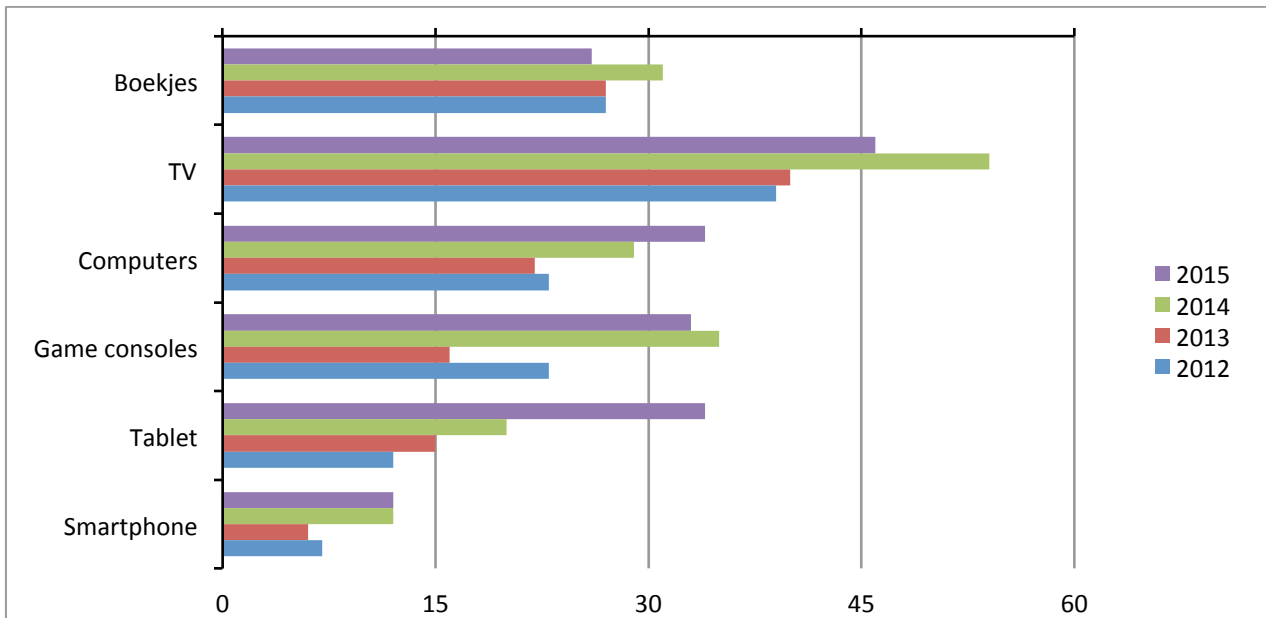


Figuur 5. Gemiddelde tijd per dag besteed aan verschillende apparaten door kinderen van 1-4 en van 5-8 jaar.

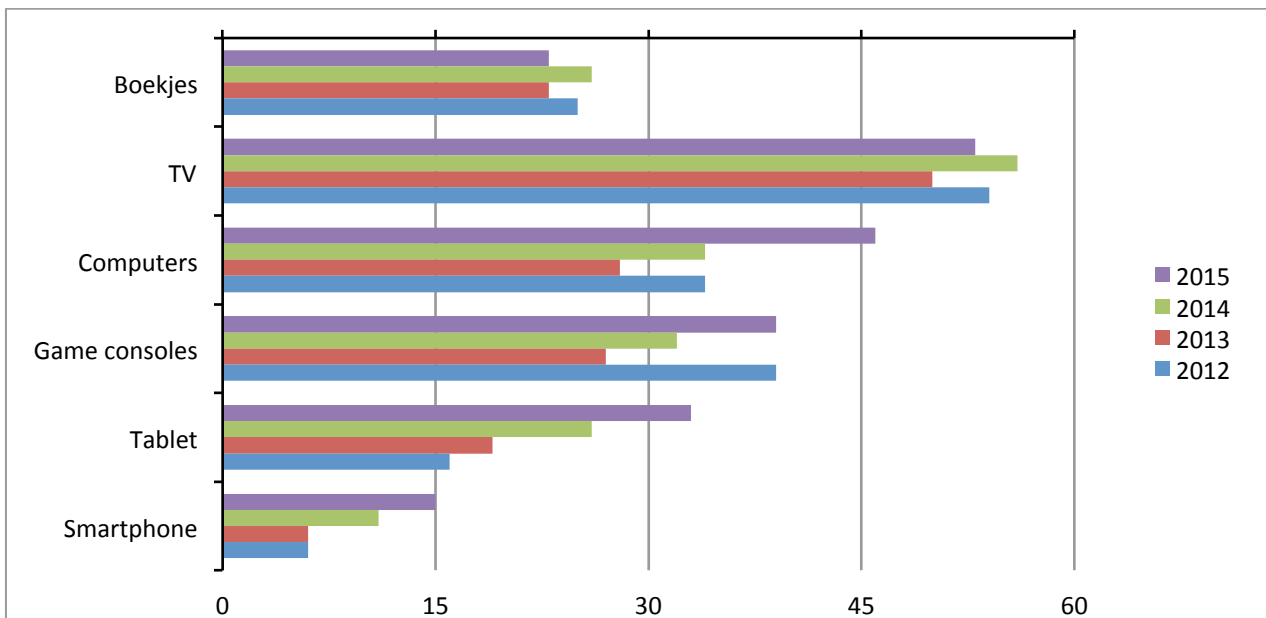
In het algemeen besteden kinderen tegenwoordig meer tijd aan beeldscherm apparaten dan enkele jaren geleden. Die trend van meer mediatijs was al in 2014 vastgesteld.

- Zoals de grafiek hieronder voor de jongste kinderen (t/m 4 jaar) laat zien, geldt de toename echter niet voor alle media. Het boekjes lezen is bij deze jongste kinderen weer terug op het niveau van voor 2014, terwijl de jongste kinderen nu circa 10 minuten minder televisie per dag kijken dan een jaar terug.

- Het gebruik van de computer, smartphone en vooral de tablet lijken daarentegen sinds 2012 een gestage opmars door te maken bij de allerjongste kinderen. De tijd die kinderen tot 4 jaar daar aan besteden is ongeveer verdubbeld of in het geval van tablets zelfs verdriedubbeld.
- De tijd die jonge kinderen tot 4 jaar cumulatief aan alle beeldscherm media samen besteden neemt dus over de jaren heen gestaag toe. Tevens is daarbij een lichte verschuiving te zien van traditioneel televisie kijken naar het gebruik van nieuwere digitale media als computers, smartphones en tablets.



Figuur 6. Gemiddelde tijd per dag besteed aan verschillende apparaten door kinderen van 1-4 jaar sinds 2012.



Figuur 7. Gemiddelde tijd per dag besteed aan verschillende apparaten door kinderen van 5-8 jaar sinds 2012.

Ook bij de oudere kinderen zijn er verschuivingen in de tijd die ze met media doorbrengen.

- De tijd besteed aan boekjes en aan televisie kijken wisselt met de jaren licht, maar er is geen duidelijke trend van een afname of toename te zien. Met boekjes lezen brengen kinderen circa 25 minuten per dag door; aan televisie kijken besteden kinderen ruim 50 minuten per dag.
- Voor alle andere media (computers, spel consoles, smartphones en tablets) neemt de dagelijkse tijd die oudere kinderen daarmee door brengen de laatste jaren weer gestaag toe. De tijd besteed aan computers is ongeveer met de helft is toegenomen t.o.v. 2013.
- Aan game consoles besteden kinderen nu weer even veel tijd als in 2012.

- De tijd die oudere kinderen met smartphones en tablets doorbrengen is in absolute zin minder dan aan de andere media, maar de toename in de afgelopen jaren gaat hier wel het snelst. Ten opzichte van 2012 besteden oudere kinderen hier nu al ongeveer twee keer zo veel tijd aan per dag.

### Voor- en nadelen van mediagebruik

Op een schaal van 1 tot 5 rapporteerden de ouders in hoeverre zij het oneens of eens waren met een dertigtal positief en negatief geformuleerde opvattingen over de rol van media voor het opgroeien van hun kinderen. De vijf negatieve opvattingen over mediagebruik voor de ontwikkeling van kinderen, waar ouders zich het meest in herkenden zijn (percentages gerangschikt op “zeer mee oneens – mee oneens – niet oneens/niet eens - mee eens – zeer mee eens”):

- door media kunnen kinderen dingen zien of doen die ongeschikt zijn, 59% is het hier (zeer) mee eens; 4, 5, 33, 39, 20%
- gewoon speelgoed is beter voor kinderen, ruim 51% is het hier mee (zeer) eens; 2, 4, 43, 28, 23%
- kinderen kunnen verkeerde contacten kunnen krijgen via de media, 50% van de ouders vindt dit; 5, 7, 38, 32, 18%
- kinderen kunnen beter iets anders doen dan media gebruiken, 48% is het hier mee (zeer) eens; 2, 6, 44, 29, 19%
- mijn kind heeft veel moeite om te stoppen als het media gebruikt, 35% is het daar (zeer) mee eens. 9, 22, 34, 25, 10%

Positieve kanten van de media onderkennen de ouders tegelijkertijd ook. De meest belangrijke voordelen zijn (percentages gerangschikt op “zeer mee oneens – mee oneens – niet oneens/niet eens - mee eens – zeer mee eens”):

- mediagebruik is goed voor latere schoolprestaties, 61% deelt deze mening; 3, 4, 32, 48, 13%
- kinderen kunnen Engels leren via de media, hiermee is 60% het (zeer) eens; 3, 5, 32, 47, 13%
- kinderen kunnen van alles leren van media, 54% van de ouders vindt dit; 3, 7, 36, 45, 9%
- mediagebruik is goed voor hun ontwikkeling, 54% is het hier (zeer) mee eens; 3, 5, 38, 46, 8%
- kinderen beleven plezier aan media, 54% is het hier (zeer) mee eens. 4, 6, 36, 45, 9%

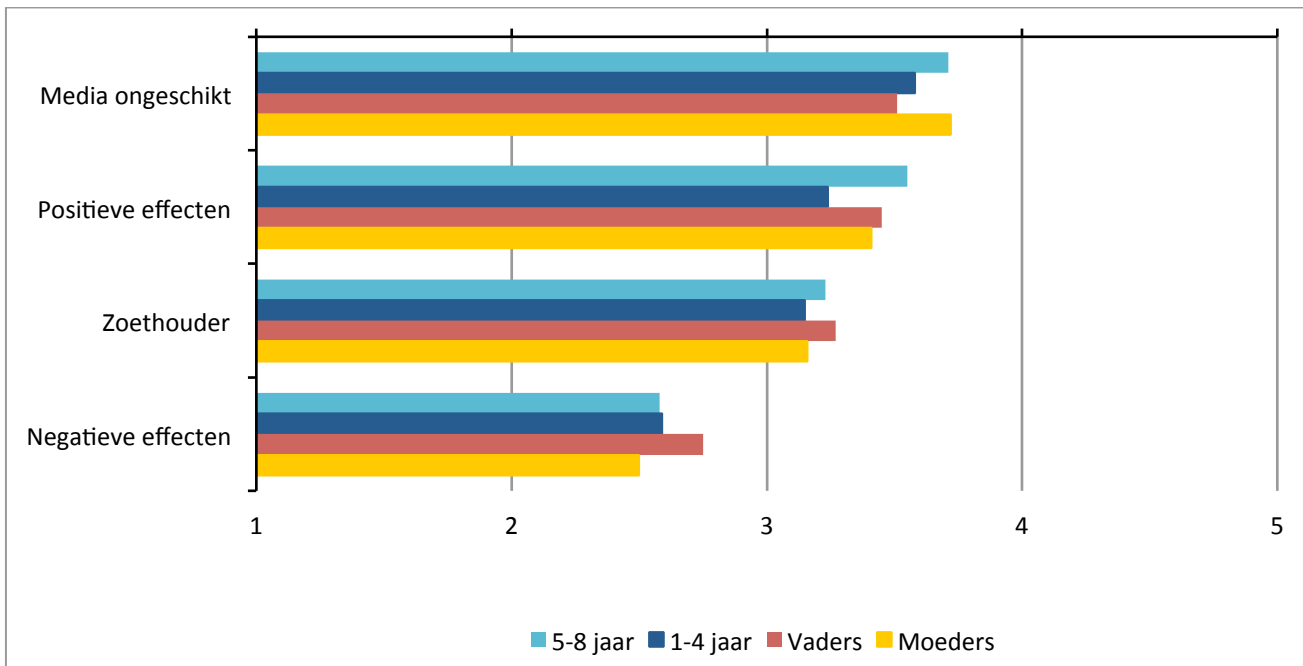
Aspecten van media voor kinderen waar de ouders het niet of nauwelijks mee eens zijn (percentages gerangschikt op “zeer mee oneens – mee oneens – niet oneens/niet eens - mee eens – zeer mee eens”):

- media zijn handig om kinderen mee in slaap te laten vallen, slechts 8% deelt deze mening; 40, 34, 18, 6, 2%
- door de media spelen kinderen ruwer met andere kinderen, 9% vindt dit; 20, 42, 28, 8, 2%
- door de media zeuren kinderen vaker om speelgoed, eten of frisdrank, dit wordt door 14% onderschreven; 22, 40, 26, 11, 3%
- door media verbeteren kinderen hun contacten met gezinsleden, als broertjes of zusjes, 12% is het hier mee eens; 18, 37, 33, 10, 2%
- media zijn handig als beloning in de opvoeding, bijvoorbeeld bij het bord leegeten, 19% is het hier mee eens. 21, 29, 31, 16, 3%

Voor een beter overzicht zijn alle voor- en nadelen via een statistische analyse geclusterd tot vier hoofdgroepen. De eerste groep van drie items weerspiegelt de opvatting dat *media ongeschikt* zijn en kinderen beter iets anders of met gewoon speelgoed hun tijd door moeten brengen. De tweede groep heeft betrekking op *positieve effecten van media* voor kinderen, en omvat negen individuele items over onder andere leren, plezier beleven en creatief zijn. De derde groep van vijf items gaat over de *media als zoethouder*, waaronder dat kinderen zich niet hoeven te vervelen of dat ouders een rustmoment voor zichzelf hebben. De vierde groep gaat over *negatieve uitkomsten van media*, en bestaat uit acht items over negatieve gedragseffecten (bijvoorbeeld ruw spelen, zeuren, grove woorden leren).

In de figuur hieronder is weergegeven hoe vaders en moeders denken over de vier typen opvattingen.

- Ouders zijn er vooral van overtuigd dat media geen ‘must’ voor de kinderen zijn. De meeste ouders vinden dat kinderen beter iets anders kunnen doen dan media gebruiken. Moeders zijn hier aanzienlijk sterker van overtuigd dan vaders.
- Ouders zijn ook sterk van mening dat media een positieve bijdrage kunnen leveren aan het opgroeien van hun kinderen. Vaders verschillen hierin niet van moeders.
- Ouders hebben een enigszins neutrale houding als het gaat om de zoethouderfunctie van media voor kinderen en familieroutines. Vaders vinden dit iets belangrijker dan moeders, maar het verschil tussen beide groepen is niet zeer groot.
- Dat media een negatieve invloed kunnen uitoefenen op de ontwikkeling van jonge kinderen wordt het minst onderschreven door de ouders. Men is het hier eerder oneens mee dan eens. Vooral moeders vinden dat het risico op negatieve effecten mee valt ten opzichte van de vaders.



Figuur 8. Mate waarin ouders het eens zijn met vier typen opvattingen over media voor jonge kinderen, opgesplitst voor ouders van jongere en oudere kinderen en voor vaders en moeders.

Ouders van oudere en jongere kinderen verschillen ook in hun opvattingen over de rol van media voor kinderen op twee aspecten.

- Ouders van oudere kinderen zijn er meer van overtuigd dat media positieve effecten kunnen hebben op kinderen dan ouders van jongere kinderen.
- Tegelijk zien ouders van oudere kinderen ook liever dan ouders van jongere kinderen dat kinderen hun tijd beter kunnen doorbrengen met andere activiteiten dan met media.
- Ouders van jongere en oudere kinderen verschillen niet van elkaar als het gaat over de vraag of media negatieve effecten kunnen hebben of dat media ingezet kunnen worden als zoethouder.

### Mediaopvoeding

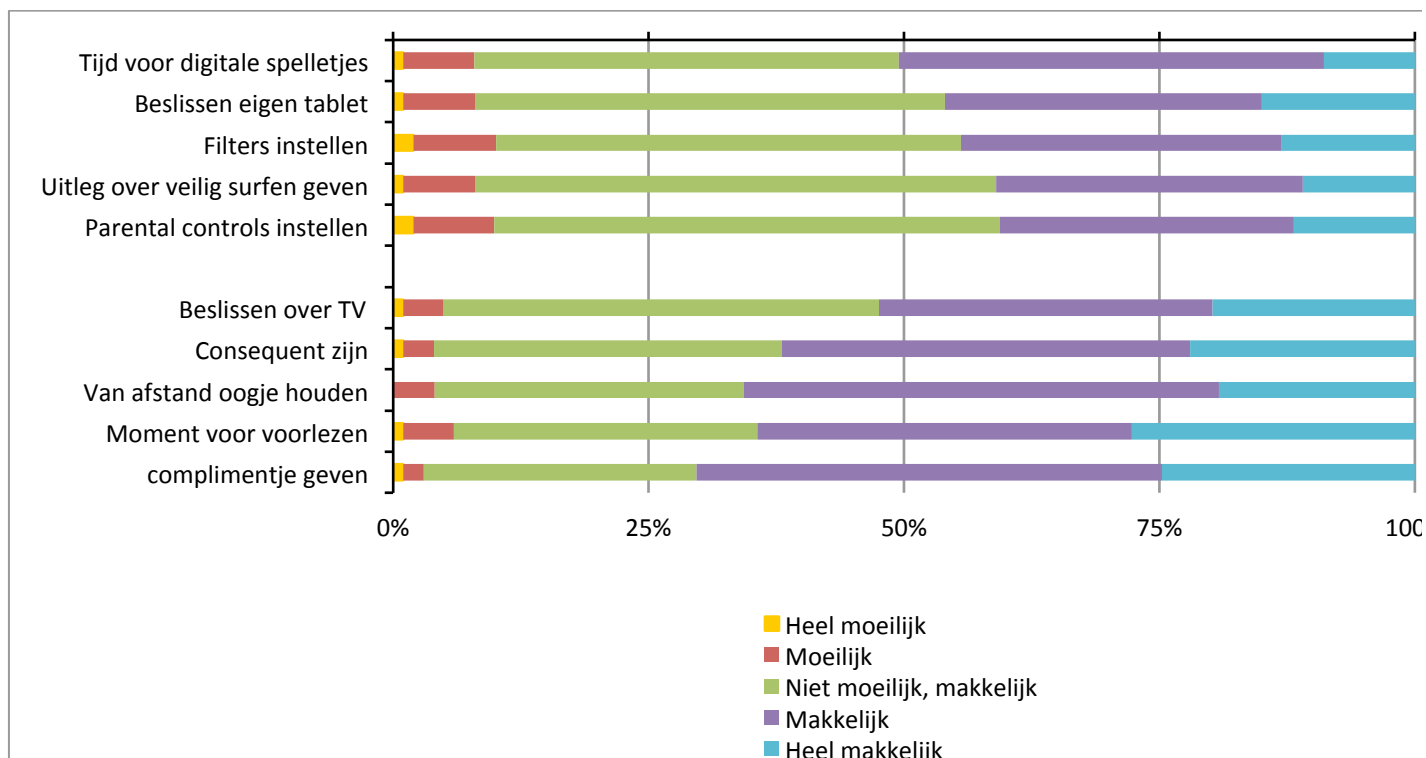
Ouders hebben aangegeven in welke mate ze het heel moeilijk (score 1) of heel makkelijk (5) vinden om hun kinderen te begeleiden bij het mediagebruik. Hiervoor zijn een dertigtal mediaopvoedingsactiviteiten voorgelegd. In het algemeen vonden de ouders de meeste activiteiten eerder makkelijk uit te voeren dan echt moeilijk.

Ouders hebben bij het begeleiden van het mediagebruik van hun kinderen de minste moeite met

- Kinderen een complimentje geven als ze iets goed doen met media, bijvoorbeeld in een spelletje, 71% vindt dit (zeer) makkelijk;
- Een vast moment inplannen om voor te lezen, 65% vindt dit (heel) makkelijk;
- Van een afstandje een oogje in het zeil houden, als het kind iets doet met media, 65% vindt dit (heel) makkelijk;



- Consequent zijn over welke media kinderen mogen gebruiken, dit vindt 62% (heel) makkelijk;
- Beslissen of het kind een eigen tv mag hebben, 52% vindt dit (heel) makkelijk.



Figuur 9. Mate waarin ouders denken over de vijf makkelijkste en vijf moeilijkste activiteiten in het begeleiden van het mediagebruik van jonge kinderen.

Begeleidingsactiviteiten die wat minder makkelijk voor de ouders zijn, zijn:

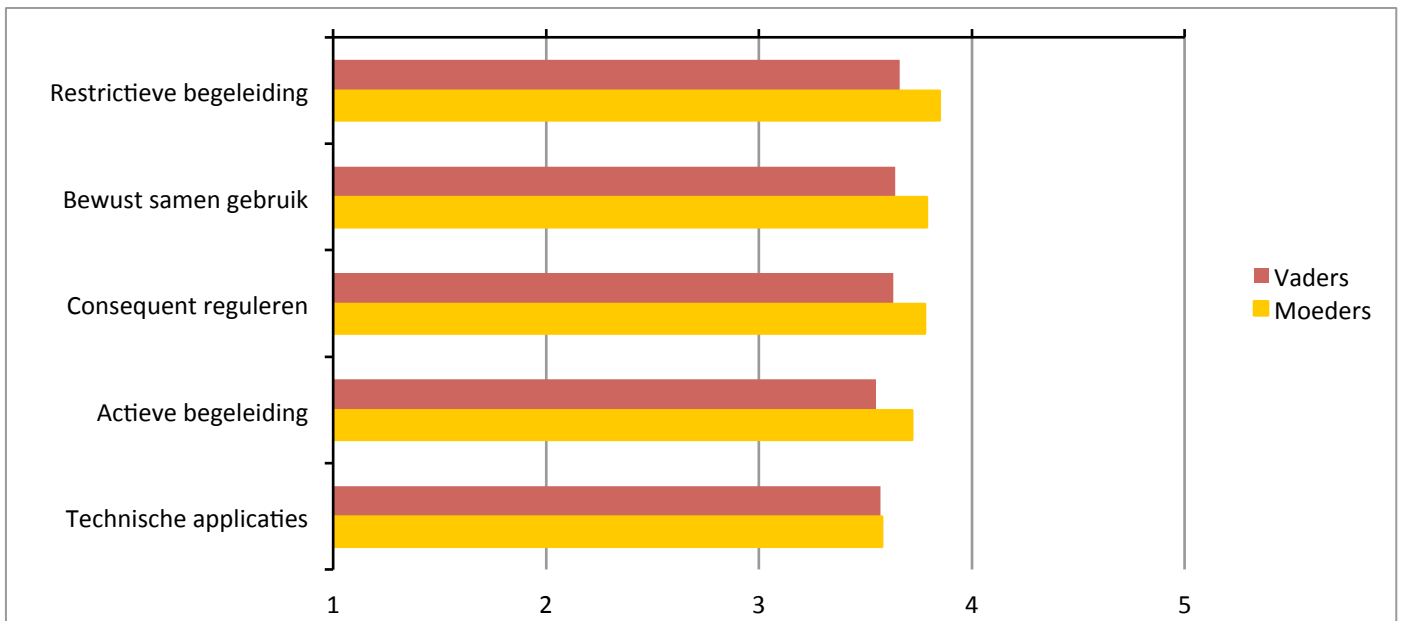
- parental controls op media-apparaten instellen, 41% vindt dit (heel) makkelijk;
- het kind uitleggen hoe je veilig kunt surfen, 41% vindt dit (heel) makkelijk;
- filters op de computer of tablet instellen om veilig op het internet te kunnen gaan, voor 45% is dit (heel) makkelijk;
- beslissen of het kind een eigen tablet mag hebben, dit is voor 46% een (heel) makkelijke opgave.
- tijd vrijmaken om met het kind digitale spelletjes te spelen, 59% vindt dit (heel) makkelijk;

Net als bij de opvattingen over effecten van media zijn de begeleidingsactiviteiten geclusterd tot vijf unieke opvoedstrategieën: *bewust samen media gebruiken* (bijvoorbeeld bewust samen spelletjes spelen of tijd maken voor voorlezen), *restrictieve begeleiding* (afspraken maken over wel of geen apparaten op de kamer zeurgedrag bij reclames voorkomen), *actieve begeleiding* (praten met kinderen over de media en uitleg geven), *consequent tijd en inhoud reguleren* (bijvoorbeeld duidelijk zijn over welke spelletjes, of de tv uitzetten als het kind lang genoeg gekeken heeft), en *technische applicaties* toepassen, bijvoorbeeld filters of parental controls instellen.

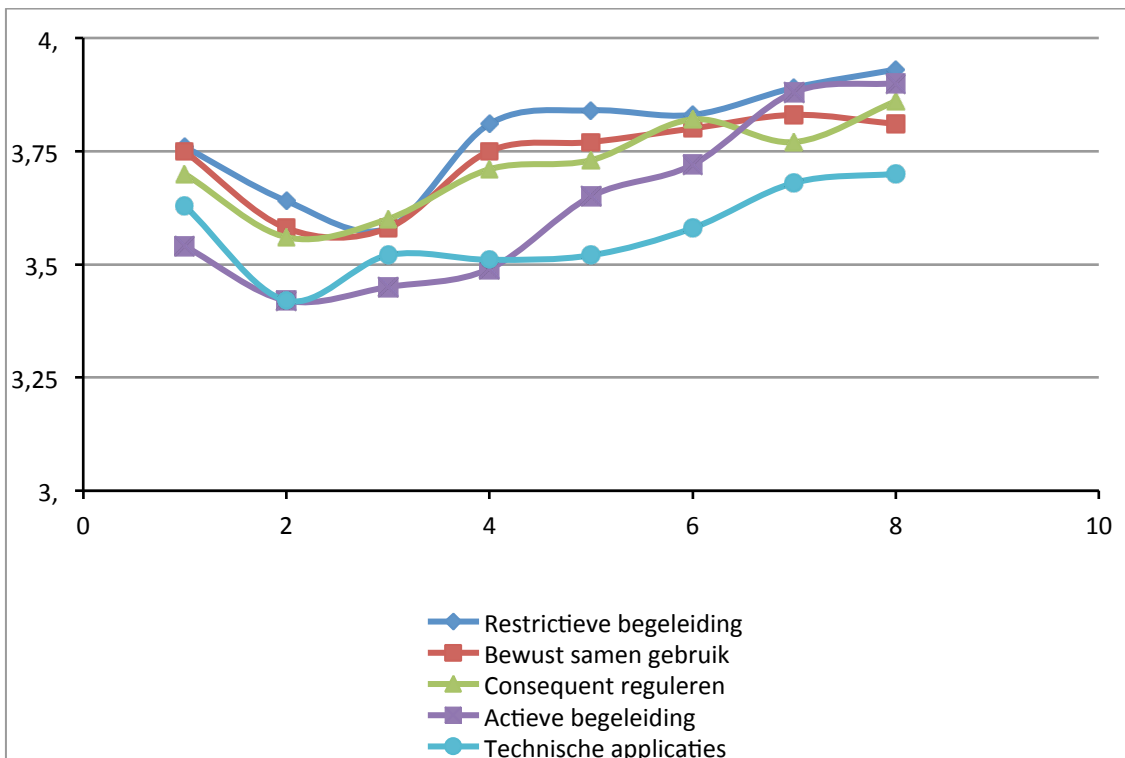
#### Verschillen tussen vaders en moeders

Zoals te zien in Figuur 9 vinden de ouders de vijf vormen van begeleiding ongeveer even makkelijk. Bovendien zijn er tussen vaders en moeders kleine, maar systematische verschillen.

- Moeders vinden vier van de vijf begeleidingsvormen makkelijker toe te passen dan vaders. Alleen op het punt van technische restricties gebruiken, zoals parental controls en filters instellen, verschillen vaders en moeders niet van elkaar.



Figuur 10. Mate waarin vaders en moeders vijf typen begeleiding van mediagebruik van jonge kinderen heel erg moeilijk (1) of heel makkelijk (5) vinden.



Figuur 10. Mate waarin ouders vijf typen begeleiding van mediagebruik van jonge kinderen moeilijk of makkelijk vinden per leeftijd van het kind. NB: De uiterste schaalscores waren 1 (heel erg moeilijk) en 5 (heel gemakkelijk).

### Verschillen met leeftijd van het kind

Ouders vinden de begeleiding van het mediagedrag van hun kinderen in de eerste paar jaren iets moeilijker worden, maar als de kinderen eenmaal twee of drie jaar oud zijn wordt de mediaopvoeding langzamerhand weer makkelijker. De verschillen zijn uiterst klein, maar alle trends zijn wel significant. Het grootste verschil geldt voor de actieve begeleiding; dit is relatief het minst makkelijk bij 2-jarige kinderen en het meest makkelijk bij de 8-jarigen. Verder valt op dat als kinderen 4 jaar oud worden, ouders het ‘opeens’ makkelijker gaan vinden om restricties op te gaan leggen.

## Vragen over de mediaopvoeding

Ouders hebben aangegeven in welke mate bij hen thuis vragen spelen of speelden rond het opgroeien van hun kind en het gebruik van beeldscherm media, zoals de (spel)computer, mobiele telefoon, iPad, laptop, PC etc. De antwoordopties varieerden van 'speelt nooit' (1) tot 'speelt heel erg vaak' (5). De tabel hieronder geeft de rangordening weer van vraagstukken die weinig tot sterk spelen.

1. Hoe garandeer ik de veiligheid van mijn kind online?	2,60
2. Hoe kan ik bepalen of een website, app of spelletje goed is voor mijn kind?	2,49
3. Wat is voor mijn kind een normale tijd om per dag gebruiken te maken van digitale media?	2,47
4. Hoe zorg ik dat mijn kind geen programma's op televisie ziet waar hij of zij nog te jong voor is?	2,45
5. Hoe weet ik welke websites een ongeschikte inhoud voor mijn kind hebben?	2,45
6. Hoe kan ik het gebruik van beeldscherm media door mijn kind het beste in de hand houden?	2,44
7. Hoe kan ik mijn kind het best helpen als hij/zij iets met de media wil doen?	2,40
8. Hoe stel ik mijn kind gerust bij het zien van enge beelden in het nieuws?	2,35
9. Vanaf welke leeftijd kan ik mijn kind zelfstandig op de computer laten?	2,35
10. Vanaf welke leeftijd kan ik mijn kind online laten gaan?	2,31
11. Hoe hou ik me aan de leeftijdsadviezen van Kijkwijzer of PEGI?	2,31
12. Vanaf welke leeftijd kan ik mijn kind iets laten doen op sociale media als Facebook?	2,13
13. Vanaf welke leeftijd heeft mijn kind recht op digitale privacy?	2,12
14. Is het goed als mijn kind al een eigen mobieltje heeft?	2,10
15. Wat moet ik doen als mijn kind eindeloos zeurt om iets dat hij of zij in een reclame heeft gezien?	2,09
16. Vanaf welke leeftijd mag mijn kind een eigen televisietoestel hebben?	2,03

De verschillen tussen de onderlinge vraagstukken is niet spectaculair groot, maar er zijn wel verschillen en er lijkt ook wel een soort typering tussen iets meer prangende vraagstukken en wat minder belangrijke kwesties. Opvallend aan de rangordening is bijvoorbeeld:

- Dat veiligheid een thema is, dat relatief vaak speelt in de dagelijkse mediaopvoeding. Hierbij gaat het om hoe ouders de veiligheid in het algemeen kunnen garanderen, ervoor kunnen zorgen dat kinderen geen ongeschikte televisieprogramma's of websites zien, en oog hebben voor wat geschikte media-inhouden zijn.
- Een tweede aspect waar ouders relatief vaak mee bezig zijn is het reguleren van de tijd die kinderen met media bezig zijn. Hierbij gaat om wat een normale tijd per dag is, en hoe ouders dit in de hand houden.
- Op de derde plaats zijn ouders bezig met hoe ze hun kind kunnen helpen of geruststellen, en in veel mindere mate hoe ze zeurgedrag bij reclames kunnen ondervangen.
- Een vierde cluster van vragen heeft betrekking op vanaf welke leeftijd kinderen iets met media mogen of kunnen, waarbij zij ook nadenken over de leeftijdsadviezen van Kijkwijzer of PEGI.

### *Verschillen tussen ouders en bij kinderen van verschillende leeftijden*

Vaders schatten alle vraagstukken significant als ernstiger in dan moeders. Daarnaast vinden ouders bijna alle vraagstukken ook significant meer spelen, wanneer hun kinderen ouder zijn. Deze laatste bevinding strookt met het gegeven dat ouders de mediaopvoeding ook wat moeilijker gaan vinden naarmate de kinderen ouder worden.

## Belangrijkste conclusies

Ten opzichte van de Iene Miene Media onderzoeken uit voorgaande jaren vanaf 2012 en buitenlands onderzoek zien we een aantal duidelijke ontwikkelingen.

In lijn met gegevens van buitenlandse studies naar jonge kinderen en media, bijvoorbeeld uit de VS of Engeland<sup>1</sup>, zien we dat ook Nederlandse huishoudens met jonge kinderen steeds verder gemedialiseerd raken. **Vooraf de nieuwste digitale smart-media vinden meer en meer hun weg naar gezinnen met jonge kinderen.** Dit betekent dat kinderen steeds meer vanaf de wieg opgroeien in een digitale mediaomgeving met een breed palet aan apparaten en allerlei toepassingen. Voor jonge kinderen en hun ouders is het daarmee in feite onontkoombaar om geen dagelijks contact te hebben met media.

**Jonge kinderen gaan gaandeweg ook steeds meer media gebruiken.** Het oudere traditionele medium televisie krijgt daarbij tegenwoordig iets minder aandacht, terwijl er langzaam aan juist steeds meer tijd besteed wordt aan smart-media. Televisie is qua tijdbesteding nog wel het meest belangrijke medium; kinderen spenderen daar volgens de ouders bijna een uur per dag aan. **De tablet heeft zowel bij jongere als bij oudere kinderen een enorme groei doorgemaakt. Kinderen zijn daar nu ruim een half uur per dag mee bezig, wat ongeveer twee a drie keer zo veel is als enkele jaren terug.** Ook met de smartphone brengen kinderen nu duidelijk meer tijd per dag door dan voorheen. Aan lezen besteden kinderen, al dan niet samen met hun ouders, gemiddeld per dag nog geen half uur. Al met al besteden jonge kinderen dus redelijk veel tijd per dag aan beeldschermmedia, gemiddeld kan het bij elkaar oplopen tot enkele uren per dag.

Geleidelijk aan zien we ook een trend dat **in de kinderkamer van jonge kinderen meer en meer media te vinden zijn.** De toename is heel gering, maar lijkt over de jaren heen wel systematisch. Recent onderzoek in Engeland<sup>2</sup> toonde de trend dat kinderen vooral meer digitale draagbare media voor individueel gebruik in de slaapkamer krijgen, als smartphones, tablets en game apparaten, terwijl ze juist steeds minder televisietoestellen tot hun beschikking hebben. Die ontwikkeling zien we hier vooralsnog niet. Jonge kinderen hebben ten opzichte van drie, vier jaar terug zowel wat meer televisies als meer smartmedia.

**Het gebruik van verschillende apparaten en mediavormen start niet voor alle kinderen op hetzelfde moment, omdat kinderen de verstandelijke en motorische vaardigheden moeten hebben om deze media ook daadwerkelijk te kunnen gebruiken.** Boekjes bekijken of meelesen en televisie kijken doen kinderen doorgaans al vanaf hun eerste of tweede levensjaar; de meeste kinderen hebben dan al hun eerste ervaring met die media. Apparaten die via een touchscreen te bedienen zijn, zoals de tablet en de smartphone, vinden meer geleidelijk hun weg naar kinderen, te beginnen als ze ongeveer twee jaar zijn. Andere apparaten, als game consoles en computers, en printmedia zoals stripboekjes komen vooral in het vizier van kinderen als ze een jaar of vier zijn.

**Ouders van jonge kinderen zijn overwegend positief over media voor de ontwikkeling van kinderen.** Leereffecten worden net als in voorgaande jaren als belangrijker ingeschat dan negatieve effecten. Nederlandse ouders van jonge kinderen onderscheiden zich hierin niet van ouders uit andere landen.<sup>3</sup> Vooral leereffecten en andere positieve uitwerkingen op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind worden onderschreven. Tegelijk zijn ouders ook duidelijk genuanceerd. **Veel ouders zien ook in dat kinderen hun tijd zonder media moeten kunnen doorbrengen.** Dit komt wat vaker voor bij ouders met kinderen ouder dan 4 jaar. Dit betekent dat ouders ook oog hebben voor het feit dat andere bezigheden, zoals vrij spel, lezen, contacten met andere kinderen, slapen et cetera ook voldoende aandacht moeten krijgen in de dagelijkse tijdbesteding van het jonge kind. In ons onderzoek is niet gevraagd hoeveel tijd kinderen met die andere activiteiten doorbrengen, dus kunnen we geen concrete uitspraak doen of ouders

<sup>1</sup> Chaudron, S. (2015). *Young Children (0-8) and digital technology; A qualitative exploratory study across seven countries*. European

<sup>2</sup> Ofcom (2014). *Children and parents: Media use and attitudes report*. Londen: Ofcom.

<sup>3</sup> Chaudron, S. (2015). Ibid.

tevreden zijn over het feitelijk mediagebruik van hun kinderen of dat ze hier liever een beperking op zouden willen doorvoeren.

Veel ouders vinden wel dat media ongeschikt kunnen zijn voor hun kind of dat die onbedoeld met verkeerde mensen in contact zouden kunnen komen. **Concrete negatieve invloeden van de media op de ontwikkeling van jonge kinderen worden daarentegen niet sterk onderschreven door de ouders, bijvoorbeeld dat reclames invloed kunnen hebben of dat kinderen ruwer spelgedrag gaan vertonen.** Nederlandse ouders lopen op dit punt in de pas met ouders uit andere landen<sup>4</sup>, waarbij het wel de vraag is of deze ouders terecht menen dat hun kinderen geen risico lopen. Zolang ouders voldoende zicht houden op het mediagebruik en hun kinderen adequaat begeleiden, zijn de potentiële risico's inderdaad niet heel ernstig. Wanneer ouders laconiek zijn en weinig zicht houden op wat kinderen via digitale media kunnen tegenkomen, moet wel rekening gehouden worden met de vervelende consequenties van ongeschikte media-inhouden.

Ouders vinden dat ze de mediaopvoeding redelijk goed kunnen uitvoeren. Wel zien we dat **de last van het begeleiden van het mediagebruik licht toeneemt als kinderen van peuters in kleuters veranderen.** De begeleiding wordt daarentegen weer wat makkelijker naarmate de kinderen zich ontwikkelen tot schoolkinderen. Relatief makkelijk opvoedingsactiviteiten zijn zaken als kinderen complimenteren met hun mediagedrag, van een afstand controleren wat de kinderen doen en consequent zijn. Relatief lastig daarentegen zijn filters en 'parental controls' instellen en met kinderen praten over veilig internetgedrag. Ook hier vinden we een parallel met ouders in andere landen<sup>5</sup>: **ouders moeten in de mediaopvoeding de juiste balans zien te vinden** tussen enerzijds de voordelen van het gebruik van digitale media voor hun kinderen, zoals ontwikkelingsstimulering en rust en vermaak bieden, en de voordelen voor de huishoudelijke routines, en anderzijds de nadelen van het mediagebruik in de hand houden.

### Achtergrond van het onderzoek

Het onderzoek Iene Miene Media 2015 is uitgevoerd door Nederlands Jeugd Instituut, in opdracht van Mediawijzer.net. Het is het vierde opeenvolgende jaar dat dit onderzoek is uitgevoerd. Onderzoeksresultaten worden in kader van de Media Ukkie Dagen 2015 gepresenteerd.

### Realisatie

- Right Marktonderzoek – dataverzameling
- Prof. Dr. Peter Nikken (Nederlands Jeugd instituut) – wetenschappelijke adviezen
- Remco Pijpers (Mijn Kind Online – Kennisnet) – advies mediaopvoeding
- De Issuemakers – redactie en begeleiding

### Over Mediawijzer.net

Mediawijzer.net is het Nederlandse Mediawijsheid Expertisecentrum dat in 2008 is opgericht op initiatief van de Ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Jeugd en Gezin. Mediawijzer.net heeft tot doel om de mediawijsheid van kinderen van 0 tot 18 jaar te bevorderen. Bij het netwerk van Mediawijzer.net zijn rond de 1000 organisaties, bedrijven en instellingen op gebied van mediawijsheid aangesloten. Deze netwerkpartners zijn werkzaam in de media, bieden voorlichting, lesmateriaal, workshops, handboeken, projecten of doen onderzoek naar mediawijsheid thema's. Mediawijzer.net wordt aangestuurd door vijf toonaangevende organisaties op het gebied van mediawijsheid: ECP (platform voor informatiesamenleving), Stichting Kennisnet, Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, NTR en Koninklijke Bibliotheek.  
<http://www.mediawijzer.net> / [info@mediawijzer.net](mailto:info@mediawijzer.net)

Copyright © 2015 Mediawijzer.net

---

<sup>4</sup> Chaudron, S. (2015). Ibid.

<sup>5</sup> Chaudron, S. (2015). Ibid.